

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ СЕНАТА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ГОДИНА I

БЕОГРАД 1932 ГОД.

БРОЈ 1.

I ПРЕТХОДНИ САСТАНАК СЕНАТА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ДРЖАН 11 ЈАНУАРА 1932 ГОДИНЕ У БЕОГРАДУ

Претседавао
привремени председник
ИВАН ХРИБАР

Привремени секретари:
ДР. ВАСО ГЛУШАЦ и ДР. ИВАН ГМАЈНЕР

Присутни су г. г. Министри:

Претседник Министарског Савета г. Петар Р. Живковић; Министар трговине и индустрије и заступник Министра иностраних послова г. Др. Алберт Крамер; Министар социјалне политике и народног здравља г. Иван Пуцел; Министар унутрашњих послова г. Др. Милан Сршкић; Министар просвете г. Др. Драгутин С. Којић; Министар правде г. Божидар Максимовић; Министар шума

и рудника г. Др. Станко Шибеник; Министар саобраћаја г. Лазар Радивојевић; Министар пољопривреде г. Јурај Деметровић; Министар грађевина г. Никола Прека; Министар војске и морнарице, армијски ђенерал г. Драгомир Ж. Стојановић; Министар финансија г. Др. Милорад Ђорђевић и Министар физичког васпитања народа г. Др. Драган Краљевић.

Садржај:

- 1) Избор за Привременог Претседника г. Ивана Хрибара и његов поздравни говор Сенату.
- 2) Избор два привремена секретара.
- 3) Читање Указа Њ. В. Краља о наименовању сенатора.
- 4) Читање акта Државног одбора о избору сенатора и списка изабраних сенатора.
- 5) Утврђивање дневног реда наредног састанка.

У девет часова сакупили су се у сали Сената, у палати Министарства саобраћаја, господа сенатори, у смислу члана 2 Закона о пословном реду у Сенату, па реч узима:

Сенатор **Др. Саво Љубибратић**: Господо сенатори, пошто је г. Иван Хрибар међу нама најстарији по годинама, ја га молим да заузме претседничко место, а Вас, господо, да ово примите. (Сложен одзив: Прима се).

(Г. Иван Хрибар заузима претседничко место)

Привремени Претседник **Иван Хрибар**:

Господо сенатори, најалост, као најстарији по годинама између Вас, а на основу § 2 Закона о пословном реду у Сенату, отварам први претходни састанак Сената.

Пре свега је потребно, господо сенатори, да изаберемо два секретара, који ће привремено вршити секретарске дужности. Предлажем вам да изаберемо за привремене секретаре: г. г. Др. Васу Глушца и Др. Ивана Гмајнера. Примате ли господо? (Прима се). Изабрану господо секретаре молим да заузму своја места.

(Привремени секретари г. г. Др. Васо Глушца и Др. Иван Гмајнер заузимају секретарска места).

Сада Вас молим, господо сенатори, да изволите саслушати један Указ Њ. В. Краља. Реч има Претседник Владе г. Петар Живковић.

Претседник Министарског Савета, **Петар Живковић** чита:

МИ

АЛЕКСАНДАР I

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ И ВОЉИ НАРОДНОЈ
КРАЉ ЈУГОСЛАВИЈЕ

На основу чл. 50 Устава именујемо за сенаторе: Алкалаја Др. Исака, врховног рабинера из Београда; Алтипармаковића Јована, адвоката из Битоља; Андрића Др. Владимира, бив. Министра из Сарајева; Бањанина Јову, публицисту из Загреба; Виловића Османа, бившег Министра из Тузле; Гавриловића Др. Богдана, професора Универ-

зитета у пензији из Београда; Грасла Др. Георга, начелника у пензији из Земуна; Драговића Милутина, земљоделца из Лебана; Ивковића Др. Момчила, бившег државног потсекретара из Београда; Карамехедовића Др. Хамдију, бившег Министра из Сарајева; Ковачевића Тому, земљоделца из Сибиња; Љубибратића Др. Саву, референта епархијског Савета из Сарајева; Мажураића Др. Желимира, бившег Министра из Загреба; Махмутбеговића Сефедина, председника из Пећи; Мићића Др. Мићу, адвоката из Дубровника; Муфтића Салема, председника Улема Меџлиса из Сарајева; Обрадовића Пају, свештеника из Небљуса; Павелића Др. Анту, лекара из Загреба; Поповића Даку, бив. Министра из Новог Сада; Рожића Др. Валентина, професора у пензији из Љубљане; Самуровића Јанка, земљоделца из Прњавора; Смиљанића Крсту, бившег бана из Београда; Томића Светозара, државног саветника из Београда; Тринајстића Др. Динка, адвоката из Крка; Франгеша Др. Отона, бив. Министра из Загреба; Хрибара Ивана, бив. опуномоћеног Министра из Љубљане; Шиловића Др. Јосипа, бившег бана из Загреба; и Шуперину Др. Бењамина, бившег Министра из Загреба.

Претседник Нашег Министарског Савета нека изврши овај Указ.

9 јануара 1932 године

АЛЕКСАНДАР

у Београду.

(Сва господа сенатори саслушали су читање овог Указа стојећи и пропратили га бурним и одушевљеним узвицима: Живео Краљ!)

Привремени претседник **Иван Хрибар**: Сада Вас, господо, молим да изволите саслушати акт Државног Одбора. Молим г. секретара Др. Глушца, да прочита тај акт.

Привремени секретар **Др. Васо Глушац** чита: Сенату Краљевине Југославије.

Државном одбору за избор сенатора част је послати Сенату Краљевине Југославије, на основи § 37 Закона о избору сенатора, списак свих сенатора изабраних на дан 3 јануара 1932 године, састављен према извештајима бирачких одбора за избор сенатора, о резултату тога избора, публикованим у броју 5 Службених новина од 6 јануара 1932 године. У исто време, Државни одбор има част послати Сенату 10 (десет) затворених пакета с изборним актима о извршеном избору сенатора у појединим изборним јединицама, које су бирачки одбори, у смислу § 37 поменутог закона, упутили Сенату Краљевине Југославије преко Државног Одбора, и то: 1) Изборна акта о извршеном избору сенатора за Савску бановину под Сп. Бр. 1 Државног одбора; 2) Изборна акта о извршеном избору сенатора за град Београд са његовим управним подручјем под Сп. Бр. 2 Државног одбора; 3) Изборна акта о извршеном избору сенатора за Дунавску бановину под Сп. Бр. 3 Државног одбора; 4) Изборна акта о извршеном избору сенатора за Моравску бановину под Сп. Бр. 4 Државног одбора; 5) Изборна акта о извршеном избору сенатора за Врбаску бановину под Сп. Бр. 5 Државног одбора; 6) Изборна акта о извршеном избору сенатора за Дравску бановину под Сп. Бр. 6 Државног одбора; 7) Изборна акта о извршеном избору сенатора за Дринску бановину под Сп. Бр.

7 Државног одбора; 8) Изборна акта о извршеном избору сенатора за Приморску бановину под Сп. Бр. 8 Државног одбора; 9) Изборна акта о извршеном избору сенатора за Вардарску бановину под Сп. Бр. 9 Државног одбора и 10) Изборна акта о извршеном избору сенатора за Зетску бановину под Сп. Бр. 10 Државног одбора.

Привремени Претседник **Иван Хрибар**: Изволите саслушати списак изабраних сенатора који је приложен овом акту Државног одбора.

Привремени секретар **Др. Васо Глушац** чита: Списак сенатора изабраних на дан 3 јануара 1932 године, састављен према § 37 Закона о избору сенатора. За град Београд са његовим управним подручјем: Станковић Јован, државни саветник у пензији, из Београда. За Бановину Дравску: Др. Равнићар Владимир, адвокат из Љубљане, Др. Новак Фран, адвокат из Љубљане, Др. Рајар Јанко, ветеринарски делегат у. п. у Бечу, Др. Плој Мирослав, велики жупан у пензији, из Марибора. За Бановину Савску: Др. Швердуга Станко, министар без портфеља, из Београда, Др. Костренчић Марко, министар социјалне политике и народног здравља из Београда, Гај Људевит, велики жупан у пензији, из Загреба, Теслић Петар, индустријалац из Сиска, Јалжабетић Томо, сељак из Ђурђевца, Кукуљевић — Сакцински Фран, велики жупан у пензији, из Загреба, Др. Томашић Љубомир, адвокат из Загреба, Др. Гмајнер Иван, адвокат из Загреба, Добришић Петар, сељак из Бариловића. За Бановину Врбаску: Убавић Павле, прота из Герцова, др. Глушац Васо, директор гимназије у пензији из Бање Луке, Алибеговић Асим, трговац из Дервенте. За Бановину Приморску: Прека Никола, министар без портфеља из Београда, др. Десница Урош, адвокат из Сплита, др. Мајстровић Иво, адвокат из Сплита. За Бановину Дринску: Шола Атанасије, опуномоћени министар у пензији из Сарајева, Вујић Павле, директор гимназије у пензији из Ужица, Поповић Матија, прота из Тузле, Арнаутовић Шериф, директор Вакуфа из Сарајева, Јанковић Стјепан, помоћник министра у пензији. За Бановину Зетску: Радуловић Марко, претседник Великог суда у Подгорици у пензији, др. Станишић Алекса, члан Државног савета у пензији из Београда, Церовић М. Гаврило, бивши министар и адвокат из Никшића. За Бановину Дунавску: Тимотијевић Коста, министар без портфеља из Београда, др. Вукчевић Станојло, окружни физикус у пензији из Пожаревца, др. Гаврила Емило, публициста из Великог Бечерека, Марјановић Милан, адвокат из Пожаревца, Михалић Стеван, прота из Брањине, Петровић Милутин, претседник Окружног суда у пензији из Београда, Видаковић Антун, земљоделац из Суботице, Поповић Милан, публициста из Београда. За Бановину Моравску: Илићковић Димитрије, адвокат из Ниша, Митровић Влада, ректор универзитета у пензији из Београда, Јовановић Ж. Милоје, мнш. у. п. из Београда, Симонић Милан, министар у пензији и народни посланик из Крушевца, Радовановић Крста, судија Касационог суда у пензији из Београда. За Бановину Вардарску: Богојевић Васо, председник и бански већник из Тетова, Костић Петар,

професор у пензији из Призрена, Хаџи-Бошковић Трајко трговац из Скопља, Хаџи-Ристић Спира, индустријалац и претседник Трговачко-индустријске коморе из Скопља, др. Сулејмановић Џафер, лекар из Тетова.

Привремени Претседник Иван Хрибар: Молим сада господу сенаторе да изволе, на основу прописа § 3. нашег Пословника, предати своја пуномоћства. (Господа сенатори предају своја пуномоћства).

Пошто смо свршили ове формалности, молим Вас да ми допустите да проговорим неколико речи:

Признајете ми, господо сенатори, да је за мене нарочита част и срећа да могу у овако високим годинама свога живота отворити овај први састанак Сената Краљевине Југославије, који је саставни део претставништва нашег народа, новог претставништва, које значи за нас ново доба. Тиме што је ова велика част и дужност мене запала, испуњене су најсмелије жеље које сам од својих најмлађих година гајио.

Господо сенатори, Сенат је део народног претставништва, дакле нов чинилац у нашем уставном животу, а то врло много значи. Видовдански устав, који је примила уставотворна скупштина, није познавао тај други законодавни чинилац у управи наше државе. Мени се чини да је то била велика грешка, јер да га је познавао, сигурно не би дошло до таквих неприлика у нашем парламентарном животу, до каквих је најжалост дошло. Ми се морамо угледати у друге напредне демократске државе, нарочито на западу. У њима Сенат већ одавно постоји и та је институција показала врло добре резултате. Ми Словени нарочито имамо пуно разлога да се радујемо што је оживотворен наш Сенат и то ради тога, јер је међу Словенима више него и у једном другом народу старешинство увек одлучивало у стварима јавног добра. Нарочито је то било код Вас браће Срба и браће Хрвата, где су још до нашега доба старешине имале одлучивати у уском кругу обитељи и где су увек били поштовани у јавном животу. Сенат је, дакле, нов чинилац у нашем државном животу. Ми смо на тај начин дошли до новог доба у развоју нашег државног живота.

Време наших међусобних унутарњих размирица закључено је.

Праводобно дошао је спас од оне стране, од које смо спас и помоћ и очекивали, јер смо видели да иначе јуримо у пропаст. Дошла је помоћ од оног великог јунака, који је оживотворно нациу нову државу. Био је то наш узвишени Краљ Александар I. (Сва господа сенатори устају и узвикују бурно и одушевљено: Живео Краљ!) Његово Величанство Краљ је наше горе лист. Он је одгојен и васпитан у традицијама славне српске прошлости, из које тако красно сјајни мудрост и величина цара Душана и самопрегор до крајности Милоша Обилића. Он се је угледао у врлине Великог Оца и потпуно је појмнио, као и Он, своје велике владалачке дужности. Крепком руком, снажним својим мачем, пресекао је онај узао, који се све више заплитао, услед међусобних размирица сва три

брата, која су дошла до самосталности своје заједничке куће. Он је то учинио да би спасао нашу државу од несрећног стања у које је дошла била за време пређашњег парламентарног режима.

Сада је на нама, господо, када смо се сакупили у ово нова доба, да се сложним радом бринемо за будућност наше велике уједињене и крајне домовине. Све нас мора да води једна мисао. Ако хоћемо да успевамо и напредујемо, онда треба да нас надахњује једна иста мисао за добро свога дома. Кад живимо у једном заједничком дому, и ако смо раније живели под различитим околностима, ми сви морамо тежити једном једином циљу: да се наш народ високо дигне и да наша држава буде поштована у целом свету. Ништа друго не треба да нас спаја него узајамна братска љубав, јер је сигурно да смо се сви састали са истом и једнаком љубављу. Велики песник Јан Колар у своме красном делу „Slavy Dcera“ каже: Co ti? Ja Ceh, Co ti? Ja Srb. Co ti? ja Polak jesem. — Nehte toho, ditki moje! mluvte Slavjan!“ То је био онај велики проповедник велике словенске мисли о којој сам ја био свагда тврдо уверен да ће некада победити. Тим више је потребно за све нас да престанемо једном уводити све оно што би нас потсећало на племенску подвојеност, већ да се свагда осећамо као један народ, југословенски народ, који има своју државу, која је велика, и која мора, ако само хоће, да буде срећна. Ми морамо тежити томе да узмогне сваки наш држављанин свагда и у свакој прилици рећи: „Ја сам југословенски држављанин,“ као што је некада поносно могао то говорити римски држављанин: „Civis romanus sum.“

Сенат ће за неколико дана отпочети своје редовно пословање. Ма да је његов делокруг нешто суженији од делокруга Народне скупштине, Сенат ће ипак имати веома важан домен рада у нашем уставном животу. И моћи ће давати Краљевској влади своја посебна мишљења о појединим питањима и предметима, који долазе у његову компетенцију. Ја апелујем на високу Краљевску владу да по могућности уважи предлоге, које Сенат буде износио из своје властите иницијативе, како би и Сенат са своје стране припомогао срећном развоју нашег државног живота. И нас у Сенату као и у Народној Скупштини чека велики и важан посао. Као што видите, данас у свету је завладала општа криза, па и ми ту кризу доста осећамо. Није било ниједног народа и ниједне државе за време светског рата која је принела толико жртава и у добрима и у животима, као што је то учинила српска држава и српски народ. Па ипак, после свих тих великих жртава, постоји велика погибао да изгубимо оне репарације које су нам биле одређене. Наша влада се снажно томе опрла, и ми смо срећни што видимо како она чува наше становништво и земаљске интересе. И Сенат ће сигурно бити срећан, ако буде могао својим радом подупрети Владу у њеним настојањима. Како се ствари, на срећу, развијају, ја се надам да ћемо моћи да постигнемо потпуну сагласност између Народне скупштине и Сената у свим стварима и да ће та сагласност уродити најбољим резултатима. Та сагласност биће најбоља залога за срећу, наше домовине, јер ће се услед

ње наша држава моћи консолидовати изнутра и бити поштована извана. Ми треба да надокнади-мо у миру оне огромне вредности, које нам је рат уништио. Зато сам и казао да нам је потребан сло-жан рад. При томе обраћамо своје погледе и у братске словенске земље, а нарочито братској савезничкој Чехословачкој и братској Пољској.

Ви ћете сигурно, господо, сви радити на све-му томе и на тај начин извршити задатке које су Вам дали Ваши бирачи, који су Вас овамо по-слали. А тако својим радом и ми, који смо имали велику срећу и част да будемо наименовани за сенаторе од Њ. В. Краља, оправдаћемо то ви-соко поверење које нам је поклоњено. И тако ћемо се сви окупити у свима приликама око Његовог Величанства нашег Светлог Краља. Он је најлепши пример родољубља, најлепши пример државничке и владалачке мудрости, и најлепши пример по-жртвованости. Он нас је довео на прави пут, ко-јим сви треба крешко да идемо, да бисмо по-

стигли оно што је Он желео, наиме: величину и срећу наше велике Домовине Краљевине Југосла-вије.

Да живи Краљевина Југославија! (Сва госпо-да сенатори устају и сложено узвикују: Живела!)

Да живи Његово Величанство Краљ Алексан-дар I! (Бурни, громки и одушевљени трократни узвици: Живео Краљ!)

Да живи сав Превишњи Краљевски Дом! (Бурни и одушевљени узвици: Живео!)

Пошто је овим, господо, завршен дневни ред данашње седнице, закључујем данашњи први прет-ходни састанак, а наредни заказујем за сутра, у 10 часова, са овим дневним редом:

Избор Верификационог одбора.

Прима ли Сенат предложени дневни ред? (Прима.) Пошто нема приговора, објављујем да је тај предлог једногласно примљен, и тиме за-кључујем данашњи састанак.

— Састанак је закључен у 10 часова. —